

fecit Ecclesia, ut eam velis quodam modo decollare? Tollere vis Ecclesiae caput, et capiti credere, corpus relinquere, quasi exanime corpus. Sine causa capiti, quasi famulus devotus blandiris. Qui decollare vult, et caput et corpus conatur occidere. Erubescunt negare Christum, et non erubescunt negare verba Christi. Christum nec nos vidimus oculis, nec vos. Judaei viderunt, et occiderunt. Nos non vidimus, et credimus: verba ipsius nobiscum sunt. Comparete vos Judaeis: illi contempserunt pendentem in ligno, vos contempnitis sedentem in caelo: illis suggerentibus stetit titulus Christi, vobis stantibus deletur baptismus Christi. Sed quid restat, fratres, nisi oremus et pro superbis, oremus et pro elatis, qui se sic extollunt? Dicamus pro illis Deo, « Cognoscant, quia tibi » nomen Dominus: » et non homines, sed « Tu solus altissimus super omnem terram¹. » Conversi ad Dominum, etc.

SERMO CXXX².

De verbis Evangelii Joan. vi. ubi narratur miraculum de quinque panibus et duobus piscibus.

I. MIRACULUM grande factum est, dilectissimi, ut de quinque panibus et duobus piscibus saturarentur quinque hominum millia, et residua fragmentorum implerent duodecim cophinos³. Grande miraculum: sed non mul-

¹ Psal. lxxxii, 19. — ² Prodit nunc primum ex veteri codice Colbertinae bibliothecae 821. Citatur a Beda seu Floro ad Galat. 3 et ad Hebr. 2. — ³ Joan. vi.

tum mirabimur factum, si attendamus facientem. Ille multiplicavit in manibus frangentium quinque panes, qui in terra germinantia multiplicat semina, ut grana pauca mittantur et horrea repleantur. Sed quia illud omni anno facit, nemo miratur. Admirationem tollit, non facti vilitas, sed assiduitas. Dominus autem quando ista faciebat, non solum per verba, sed etiam per ipsa miracula intelligentibus loquebatur. Quinque panes significabant quinque libros Legis Moysi. Lex vetus hordeum est ad Evangelicum triticum. Magna in illis libris de Christo mysteria continentur. Unde ait ipse: « Si crederetis Moysi, crederetis et mihi: de me enim ille script⁴. » Sed quomodo in hordeo medulla sub palea latet, sic in velamento mysteriorum Legis latet Christus. Ut panis² mysteria illa exponuntur, et dilatantur: sic et panes illi crescebant, quando frangebantur. Et hoc quod vobis exposui, panem vobis fregi. Quinque millia hominum significant plebem sub quinque libris Legis constitutam. Duodecim cophini sunt duodecim Apostoli, qui et ipsi de fragmentis Legis impleti sunt. Duo pisces sunt, aut duo praecepta dilectionis Dei et proximi, aut duo populi ex circumcisione et praepotio, aut duae illae sacrae personae regis et sacerdotis. Haec cum exponuntur, franguntur: cum intelliguntur, manducantur.

II. Convertamur ad eum qui ista fecit. « Ipse est panis, qui de caelo descendit³: » sed panis qui reficit, et non deficit: panis qui sumi potest, consumi non potest. Ipsum panem etiam manna significabat. Unde dictum est, « Panem caeli dedit illis, panem Angelorum manducavit homo⁴. » Quis est panis caeli, nisi Christus? Sed ut panem Angelorum manducaret homo, Dominus An-

¹ Joan. v, 46. — ² Forte Legis. — ³ Joan. vi, 41. — ⁴ Psal. lxxvii, 24 et 25.

gelorum factus est homo. Si enim hoc non factus esset, carnem ipsius non haberemus : si carnem ipsius non haberemus, panem altaris non manducaremus. Festinemus ad hæreditatem, quia magnum inde pignus accepimus. Fratres mei¹, desideremus vitam Christi, quia tenemus pignus mortem Christi. Quomodo nobis non dabit bona sua, qui passus est mala nostra? In terris istis, in isto sæculo maligno quid abundat, nisi nasci, laborare et mori? Discutite res humanas, convincite me, si mentior : attendite omnes homines, utrum ad aliud sint in hoc sæculo, quam nasci, laborare et mori. Hæc sunt mercimonia regionis nostræ, ista hic abundant. Ad tales merces Mercator ille descendit. Et quoniam omnis mercator dat et accipit; dat quod habet, et accipit quod non habet; quando aliquid comparat, dat pecuniam, et accipit quod emit : etiam Christus in ista mercatura dedit et accepit. Sed quid accepit? Quod hic abundat, nasci, laborare et mori. Et quid dedit? Renasci, resurgere et in æternum regnare. O bone Mercator, eme nos. Quid dicam, eme nos, cum gratias agere debeamus, quia emisti nos? Pretium nostrum erogas nobis, sanguinem tuum bibimus, erogas ergo nobis pretium nostrum. Et Evangelium legimus, instrumentum nostrum. Servi tui sumus, creatura tua sumus : fecisti nos, redemisti nos. Emere potest quisque servum suum, creare non potest : Dominus autem servos suos et creavit et redemit : creavit, ut essent; redemit, ne semper captivi essent. Incidimus enim in principem hujus sæculi, qui seduxit Adam et servum fecit, et cœpit nos tanquam vernaculos possidere. Sed venit Redemptor, et victus est deceptor. Et quid fecit Redemptor noster captivatori nostro? Ad pretium nostrum tetendit muscipulam crucem suam ;

¹ Florus ad Hebr.

posuit ibi quasi escam sanguinem suum. Ille autem potuit sanguinem istum fundere, non meruit bibere. Et in eo quod fudit sanguinem non debitoris, jussus est redere debitores; fudit sanguinem innocentis, jussus est recedere a nocentibus. Ille quippe sanguinem suum ad hoc fudit, ut peccata nostra deleret. Unde ergo ille nos tenebat, deletum est sanguine Redemptoris. Non enim tenebat nos nisi vinculis peccatorum nostrorum. Istæ erant catenæ captivorum. Venit ille, alligavit fortem vinculis passionis suæ : intravit in domum ejus, id est, in corda eorum ubi ipse habitabat, et vasa ejus arripuit¹. Nos sumus vasa. Ista impleverat ille amaritudine sua. Hanc amaritudinem etiam nostro Redemptori infelle propinavit. Impleverat ergo nos ille tanquam vasa sua : Dominus autem noster arripiens vasa ejus, et sua faciens, fudit amaritudinem, implevit dulcedine.

III. Amemus ergo eum, quia dulcis est. « Gustate, et » videte quia suavis est Dominus². » Timendus est, sed plus amandus est. Homo et Deus est : unus Christus homo et Deus est; quomodo unus homo, anima et corpus : non autem Deus et homo duæ personæ. In Christo duæ sunt quidem substantiæ, Deus et homo³ : sed una persona, ut Trinitas maneat, non accedente homine quaternitas fiat. Quomodo ergo fieri potest, ut nostri non misereatur Deus, propter quos homo factus est Deus? Multum est quod fecit : mirabilius est quod fecit, quam quod promisit; et ex eo quod fecit, debemus credere quod promisit. Hoc enim quod fecit, vix crederemus, nisi et videremus. Ubi videmus? In populis credentibus, in multitudine ad eum adducta. Quia⁴ impletum est, quod promissum est Abrahæ : et ex his quæ videmus, credi-

¹ Matth. xii, 29. — ² Psal. xxxiii, 9. — ³ Vide epist. 169, n. 8. — ⁴ Florus ad Galat. iii.

mus quæ non videmus. Unus homo fuit Abraham, et dictum est illi: « In semine tuo benedicentur omnes gentes¹. » Si ad se attenderet, quando crederet? Unus homo erat, et jam senex erat, et uxorem sterilem habebat, et ætate jam ita progressam, ut concipere non posset, etiamsi sterilis non fuisset. Non erat prorsus unde aliquid speraretur. Sed promittentem attendebat, et credebatur quod non videbat. Ecce ille quod credidit, nos videmus. Ergo ex his quæ videmus, debemus credere quæ non videmus. Genuit Isaac, non vidimus: et Isaac genuit Jacob, et hoc non vidimus: et Jacob genuit duodecim filios, et ipsos non vidimus: et duodecim filii ejus genuerunt populum Israël; magnum populum videmus. Jam cœpi ea dicere, quæ videmus. De populo Israël nata est virgo Maria, et peperit Christum; et ecce in Christo benedicuntur omnes gentes. Quid verius? quid certius? quid apertius? Desiderate mecum futurum sæculum, qui congregati estis ex Gentibus. In hoc sæculo implevit Deus promissum suum de semine Abrahamæ. Quomodo ergo non dabit nobis æterna promissa sua, quos fecit esse semen Abrahamæ? Hoc enim dicit Apostolus: « Si autem vos Christi (Apostoli verba sunt), ergo » Abrahamæ semen estis². »

IV. Magnum aliquid cœpimus esse; nemo se contemnat: nihil fuimus: sed aliquid sumus. Diximus Domino: « Memento quia pulvis sumus³: » sed ille de pulvere hominem fecit, et pulveri vitam dedit, et in Christo Domino nostro jam ipsum pulverem ad cœli regna perduxit. Quia hinc accepit carnem, hinc accepit terram, et terram levavit in cœlum, qui fecit terram et cœlum. Si ergo duæ res novæ adhuc non factæ proponerentur nobis, et quæreretur a nobis: Quid est mirabilius, ut

¹ Gen. xii, 3. — ² Galat. iii, 9. — ³ Psal. cii, 14.

qui Deus est fiat homo, aut qui homo est fiat homo Dei? quid est mirabilius, quid est difficilius? Quid nobis promisit Christus? Quod nondum videmus: hoc est, ut simus homines ipsius, et regnemus cum illo, et non moriamur in æternum. Quasi hoc difficile creditur, ut homo natus perveniat ad eam vitam, ubi nunquam moriatur. Hoc est quod excusso corde credimus, excusso dico a mundi pulvere, ne ipse pulvis claudat nobis oculos fidei. Hoc est quod jubemur credere, quia cum mortui fuerimus, etiam cum corporibus mortuis in vita erimus, ubi nunquam moriamur. Mirabile hoc est: sed mirabilius est quod fecit Christus. Quid est enim incredibilius, ut vivat semper homo, aut ut aliquando moriatur Deus? Accipere homines vitam a Deo credibilius est: accipere Deum mortem ab hominibus, puto quia incredibilius est. Et jam factum est: credamus et quod futurum est. Si factum est quod est incredibilius, non nobis dabit quod est credibilius? Potens est enim Deus Angelos homines facere, qui semina terrena et horribilia homines fecit. Quid erimus? Angeli. Quid fuimus? Pudet recordari: cogor considerare, et erubesco dicere. Quid fuimus? Unde Deus homines fecit? Quid fuimus antequam omnino essemus? Nihil eramus. Quando in ventribus matrum eramus, quid eramus? Sufficit quod recolitis. Tollite animos ab eo unde facti estis, et cogitate quod estis. Vivitis: sed vivunt et herbæ et arbores. Sentitis: sentiunt et pecora. Homines estis: pecora transistis, superiores pecoribus estis; quia intelligitis quanta præstitit nobis. Vivitis, sentitis, intelligitis, homines estis. Isto autem beneficio quid comparari potest? Christiani estis. Hoc enim si non acceperimus, quid nobis prodesset quia homines essemus? Christiani ergo sumus, ad Christum pertinemus,

Sæviat mundus, non nos frangit; quia ad Christum pertinemus. Blandiatur mundus, non nos seducit; ad Christum pertinemus.

V. Magnum patronum invenimus, fratres. Nostis quia tendunt se homines de patronis suis. Minanti alicui, respondet cliens majoris, Salvo capite Domini mei illius, nihil mihi facis. Quanto fortius et certius nos dicimus, Salvo capite nostro, nihil nobis facis. Quoniam patronus noster caput est nostrum. Quicumque se tendunt de aliquo homine patrono, clientes sunt ejus: nos patroni nostri membra sumus. Præstet¹ nobis in se, et nemo nos evellat ab eo. Quoniam quoscumque in hoc mundo labores perpassi fuerimus, totum quod transit nihil est. Venient bona, quæ non transibunt: per labores ad ea venit. Sed cum perventum fuerit, nemo inde nos avellit. Clauduntur portæ Jerusalem, accipiunt etiam vectes, ut dicatur illi civitati: «Lauda, Jerusalem, Dominum; lauda Deum tuum, Sion. Quoniam confortavit vectes portarum tuarum, benedixit filios tuos in te. » Qui posuit fines tuos pacem². » Portis clausis, vectibus missis, nullus exit amicus, nullus intrat inimicus. Ibi veram et certam habemus securitatem, si hic non dimiserimus veritatem.

¹ Forte Portet nos. — ² Psal. CXLVII, 12-14.

SERMO CXXXI¹.

De verbis Evangelii Joan. vi. *Nisi manducaveritis carnem*, etc. deque verbis Apostoli et Psalmorum, contra Pelagianos.

I. AUDIVIMUS veracem Magistrum, divinum Redemptorem, humanum Salvatorem, commendantem nobis pretium nostrum, sanguinem suum. Locutus est enim nobis de corpore et sanguine suo: corpus dixit escam², sanguinem potum. Sacramentum fidelium agnoscunt fideles. Audientes autem quid aliud quam audiunt? Cum ergo commendans talem escam et talem potum diceret: «Nisi manducaveritis carnem meam, et biberitis sanguinem meum, non habebitis vitam in vobis³, » (et hoc diceret de vita, quis alius quam ipsa vita? Erit autem illi homini mors, non vita, qui mendacem putaverit vitam), scandalizati sunt Discipuli ejus, non quidem omnes, sed plurimi, dicentes apud se ipsos: «Durus est hic sermo, quis eum potest audire⁴? » Cum autem hoc Dominus apud semetipsum cognovisset, et murmura cogitationis audisset, cogitantibus, nec voce sonantibus respondit, ut se auditos esse cognoscerent, et talia cogitare desinerent. Quid ergo respondit? «Hoc vos scandalizat? Si ergo videritis Filium hominis ascendentem, » ubi erat prius⁵. » Quid sibi vult? «Hoc vos scandali-

¹ Alias II de verbis Apostoli. — Habitus ad Mensam S. Martyris Cypriani, ix. Kal. Octobris die Dominica. — ² Florus ad I Cor. x. — ³ Joan. ix, 54. — ⁴ Ibid. 61. — ⁵ Ibid. 62, 63.